

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2025/262

Karar Sayısı : 2025/265

Karar Tarihi : 25/12/2025

R.G. Tarih - Sayı : Tebliğ edildi.

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Adana 2. İcra Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun'un 46. maddesiyle değiştirilen 82. maddesinin birinci fıkrasının 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Kanun'un 16. maddesiyle değiştirilen (12) numaralı bendinde yer alan "Borçlunun..." ibaresinin Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Borçlunun taşınmazıyla ilgili meskeniyet iddiasına dayalı haczedilemezlik şikâyetinde itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 82. maddesi şöyledir:

"Haczi caiz olmıyan mallar ve haklar:

Madde 82 – (Değişik: 18/2/1965-538/46 md.)

Aşağıdaki şeyler haczolunamaz:

- 1. Devlet malları ile mahsus kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar,*
- 2. (Değişik: 2/7/2012-6352/16 md.) Ekonomik faaliyeti, sermayesinden ziyade bedeni çalışmasına dayanan borçlunun mesleğini sürdürebilmesi için gerekli olan her türlü eşya,*
- 3. (Değişik: 2/7/2012-6352/16 md.) Para, kıymetli evrak, altın, gümüş, değerli taş, antika veya süs eşyası gibi kıymetli şeyler hariç olmak üzere, borçlu ve aynı çatı altında yaşayan aile bireylerine ait kişisel eşya ile ailenin ortak kullanımına hizmet eden tüm ev eşyası,*
- 4. Borçlu çiftçi ise kendisinin ve ailesinin geçimi için zaruri olan arazi ve çift hayvanları ve nakil vasıtaları ve diğer eklenti ve ziraat aletleri; değilse, sanat ve mesleki için lüzumlu olan alat ve edevat ve kitapları ve arabacı, kayıkçı, hamal gibi küçük nakliye erbabının geçimlerini temin eden nakil vasıtaları,*
- 5. Borçlu ve ailesinin idareleri için lüzumlu ise borçlunun tercih edeceği bir süt veren mandası veya ineği veyahut üç keçi veya koyunu ve bunların üç aylık yem ve yataklıkları,*
- 6. Borçlunun ve ailesinin iki aylık yiyecek ve yakacakları ve borçlu çiftçi ise gelecek mahsül için lazım olan tohumluğu,*
- 7. Borçlu bağ, bahçe veya meyva veya sebze yetiştiricisi ise kendisinin ve ailesinin geçimi için zaruri olan bağ bahçe ve bu sanat için lüzumlu bulunan alat ve edevat,*

Geçimi hayvan yetiştirmeye münhasır olan borçlunun kendisi ve ailesinin maiyetleri için zaruri olan miktarı ve bu hayvanların üç aylık yem ve yataklıkları,

8. Borçlar Kanununun 510 uncu maddesi mucibince haczolunmamak üzere tesis edilmiş olan kaydı hayatla iratlar,

9. Memleketin ordu ve zabıta hizmetlerinde malül olanlara bağlanan emeklilik maaşları ile bu hizmetlerden birinin ifası sebebiyle ailelerine bağlanan maaşlar ve ordunun hava ve denizaltı mensuplarına verilen uçuş ve dalış tazminat ve ikramiyeleri,

Askeri malüllerle, şehit yetimlerine verilen terfi zammı ve 1485 numaralı kanun hükmüne göre verilen inhisar beyiye hisseleri,

10. Bir muavenet sandığı veya cemiyeti tarafından hastalık, zaruret ve ölüm gibi hallerde bağlanan maaşlar,

11. Vücut veya sıhhat üzerine ika edilen zararlar için tazminat olarak mutazarrırın kendisine veya ailesine toptan veya irat şeklinde verilen veya verilmesi lazım gelen paralar,

*12. (Değişik: 2/7/2012-6352/16 md.) **Borçlunun** haline münasip evi,*

13. (Ek: 2/7/2012-6352/16 md.) Öğrenci bursları.

Medeni Kanunun 807 nci maddesi hükmü saklıdır. 2, 4, 5, 7 ve 12 numaralı bendlerdeki istisna, borcun bu eşya bedelinden doğmaması haline munhasırdır.

(Ek fıkra: 2/7/2012-6352/16 md.) Birinci fıkranın (2), (4), (7) ve (12) numaralı bentlerinde sayılan malların kıymetinin fazla olması durumunda, bedelinden haline münasip bir kısmı, ihtiyacını karşılayabilmesi amacıyla borçluya bırakılmak üzere haczedilerek satılır.

(Ek fıkra: 2/7/2012-6352/16 md.) İcra memuru, haczi talep edilen mal veya hakların haczinin caiz olup olmadığını değerlendirir ve talebin kabulüne veya reddine karar verir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca yapılan ilk inceleme toplantısında başvuru kararı ve ekleri, Raportör Muhammed Nuri ÖZGÜR tarafından hazırlanan ilk inceleme raporu ve itiraz konusu kanun hükmü okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “*Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesi*” başlıklı 40. maddesinin (1) numaralı fıkrasında bir davaya bakmakta olan mahkemenin bu davada uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa’ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu fıkra da sayılan belgeleri dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine göndereceği belirtilmiştir. Anılan maddenin (4) numaralı fıkrasında ise açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvurularının Anayasa Mahkemesi tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedileceği hükme bağlanmıştır.

3. İtiraz başvurusunun açık bir şekilde dayanaktan yoksun olması, başvurunun gerekçesiyle yakından ilgilidir (AYM, E.2020/84, K.2020/64, 12/11/2020, § 4; E.2021/116, K.2021/76, 4/11/2021, § 4).

4. Anılan Kanun'un 40. maddesi uyarınca Anayasa'ya aykırılığın temellendirildiği gerekçeli başvuru kararında Anayasa'ya aykırı olduğu değerlendirilen kuralların Anayasa'nın hangi maddelerine hangi nedenlerle aykırı olduğu ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmelidir. Bunun yanı sıra gerekçenin hem iptali talep edilen kuralın anlam ve kapsamıyla hem de aykırı olduğu ileri sürülen Anayasa hükümleriyle detaylı bir incelemeye gerek olmaksızın ilk bakışta anlaşılabilen uyumsuzluğunun da bulunmaması gerekir. Bu durum, kuralın Anayasa'ya aykırılığı yönünde oluşan kanaatin ortaya konulmasında ve temellendirilmesinde uyulması gereken bir zorunluluktur (AYM, E.2025/222, K2025/213, 6/11/2025, § 9. Ayrıca bazı farklarla birlikte bkz. AYM, E.2020/84, K.2020/64, 12/11/2020, § 5; E.2021/116, K.2021/76, 4/11/2021, § 5).

5. Kanun'un 43. maddesinin (3) numaralı fıkrasına göre Anayasa Mahkemesi; kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı konusunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmak zorunda değildir. Taleple bağlı kalınmak şartıyla ileri sürülen gerekçelerin dışında bir gerekçeyle de Anayasa'ya aykırılık kararı verilmesi mümkündür (AYM, E.2020/84, K.2020/64, 12/11/2020, § 4; E.2021/116, K.2021/76, 4/11/2021, § 4).

6. Anayasa'ya aykırılığın denetiminde gerekçeyle bağlı olunmaması Anayasa'ya aykırılık iddiasına ilişkin olarak ileri sürülen gerekçenin makul bir temele dayanması zorunluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Esas itibarıyla gerekçeyle bağlı olmama durumu ilgililerin dayandığı Anayasa hükümleriyle sınırlı bir denetim yapılmamasını, başka bir deyişle hem soyut hem de somut norm denetiminde kuralın Anayasa'ya aykırılığı incelenirken Anayasa'nın tamamının dikkate alınmasını ifade etmektedir. Bu nedenle gerekçenin iptali talep edilen kuralın anlam ve kapsamıyla ya da aykırı olduğu kanısına varılan Anayasa hükümleriyle açık bir şekilde uyumsuz olması itiraz başvurusunun açık bir şekilde dayanaktan yoksun olması sonucunu ortaya çıkarır. Bu gibi durumlarda başvurunun Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca reddedilmesi gerekir (bazı farklarla birlikte bkz. AYM, E.2025/222, K2025/213, 6/11/2025, § 10; E.2020/84, K.2020/64, 12/11/2020, § 6).

7. Açık bir şekilde dayanaktan yoksunluk nedeniyle verilen ret kararı, işin esasına girilerek verilen kararlardan olmadığından niteliği gereği, aynı kural için yeniden başvuru yapılmasına engel oluşturmaz. Söz konusu kararın bu yönü de dikkate alındığında Anayasa'ya aykırılık başvurularında gösterilen gerekçenin hem iptali talep edilen kuralın anlam ve kapsamı yönünden hem de Anayasa hükümleri yönünden detaylı bir araştırmaya ihtiyaç olmaksızın anlaşılabilen uyumsuzlukta olmamasına ilişkin şartın daha etkili bir anayasallık denetiminin yapılmasına katkı sağlayacağı da kuşkusuzdur. Zira bu sayede Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülen kurallarla ilgili olarak daha etkili başvuruların yapılmasına imkân tanınmaktadır (AYM, E.2025/222, K2025/213, 6/11/2025, § 11. Ayrıca bazı farklarla birlikte bkz. AYM, E.2020/84, K.2020/64, 12/11/2020, §§ 7, 8).

8. Başvuru kararında özetle; 2004 sayılı Kanun'un 82. maddesinin birinci fıkrasının itiraz konusu kuralın da yer aldığı (12) numaralı bendinde borçlunun hâline münasip evinin haczedilemeyecek mal niteliğinde olduğunun düzenlendiği, söz konusu bent kapsamında haczedilemezlik şikâyetini ileri sürme hakkının yalnızca borçluya tanındığı, bu yönüyle kuralın aile konutunun haczedilmesi hâlinde bundan etkilenebilecek olan aile bireylerinin haklarının korunmasına imkân sağlamadığı belirtilerek Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

9. İcra ve iflas dairelerinin işlemlerine karşı şikâyet anılan Kanun'un 16. maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin birinci fıkrasına göre icra ve iflas dairelerinin yaptığı işlemlerin kanuna aykırılığı ve olaya uygun olmadığı gerekçesiyle şikâyet yoluna başvurulması mümkündür. Yargı kararlarında da belirtildiği gibi söz konusu şikâyetin kural olarak icra işlemi nedeniyle menfaati etkilenen üçüncü kişiler tarafından da ileri sürülmesi mümkündür (birçok karar

arasından bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E.2024/12-524, K.2025/70, 19/2/2025; E.2019/12-518, K.2020/37, 21/1/2020; Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, E.2022/6249, K.2022/14386, 29/12/2022; E.2021/240, K.2021/4846, 17/5/2021; E.2019/1107, K.2020/1579, 20/2/2020).

10. Kural borçlunun hâline münasip evinin haczedilemeyeceğini öngörmekte olup takip sırasında borçluya ait evin haczedilmesi durumunda haczedilemezlik şikâyetinin kimler tarafından ileri sürülebileceğine ilişkin bir düzenleme içermemektedir. Bu yönüyle kuralın haczedilen konutta yaşayan aile bireylerinin, icra dairesinin haciz işleminin kanuna aykırı olduğu gerekçesiyle şikâyet yoluna başvurmalarını engellediği söylenemez.

11. Bu itibarla itiraz başvurusunun gerekçesi ile kural arasında ilk bakışta anlaşılabilen bir uyumsuzluğun bulunduğu ve başvurunun açık bir şekilde dayanaktan yoksun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

12. Açıklanan nedenle açıkça dayanaktan yoksun olan başvurunun reddi gerekir.

III. HÜKÜM

9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun'un 46. maddesiyle değiştirilen 82. maddesinin birinci fıkrasının 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Kanun'un 16. maddesiyle değiştirilen (12) numaralı bendinde yer alan “*Borçlunun...*” ibaresine yönelik itiraz başvurusunun 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince açık bir şekilde dayanaktan yoksun olduğundan REDDİNE 25/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Esas Sayısı : 2025/262
Karar Sayısı : 2025/265

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI